

METAMORFOZA PALIČKOG JEZERA OD 1900. DO 2016.

Posetoci 9. EKO DOX – Programa ekološkog dokumentarnog filma 23. Festivala evropskog filma Palić 2016. imali su priliku da pogledaju i izložbu fotografija “Metamorfoza Paličkog jezera 1900 – 2016.”, koju organizuje Regionalni Arhus centar Otvorenog univerziteta Subotica uz podršku Nemačke organizacije za međunarodnu saradnju GIZ.

U dvadesetak panela, autori, Mišel Rohman i Nikola Tumbas, prikazali su “Prošlost, sadašnjost i (budućnost) Paličkog jezera” u proteklih više od stotinu godina.

U nastavku – deo izložbe kroz “Prošlost, sadašnjost i (nadamo se) budućnost Paličkog jezera”:

PALIĆ PRE JEDNOG VEKA I SANACIJA 70-TIH

Svoj procvat Palić doživljava krajem 19. veka, a Subotica se sa industrijom razvija i u 20. veku. I pored toga što je jezero Palić, do otvaranja prvog prečištača 70-tih godina, bukvalno bilo septička jama Subotice, ljudi su se kupali u njemu. Veliki pomori riba su se dešavali još pre Drugog svetskog rata, a zadnji je bio u maju 2009. godine.

Početakom 70-tih godina jezero Palić je bilo skroz isušeno. Nažalost, rukovodstvo grada tada nije završilo projekat kako su stručnjaci predložili, izostale su važne mere oko sprečavanja daljeg zagađenja (kanalizacija, zaštitni pojas, prečištač). Tako sanacija nije uspeła da donese trajno i održivo rešenje za jezero Palić.

IZGRADNJA I PUŠTANJE U FUNKCIJU PREČISTAČA 2009. GODINE

Najvažniji i najskuplji korak u sanaciji Paličkog i Ludaškog jezera je već ostvaren. U maju 2009. pušten je u rad novi prečištač otpadnih voda grada Subotice. Koštao je preko 18 miliona eura i finansirali su ga EBRD banka, EU, vlade Italije i Holandije, te Grad Subotica. Od kad je prečištač pušten u rad koncentracije fosfora u jezeru Palić je smanjena za više od 90%, što je stvarno veliki uspeh.

A SZENNYVÍZTISZTÍTÓ MEGÉPÍTÉSE ÉS ÜZEMBE HELYEZÉSE 2009-BEN

Palicsi- és Ludasi-tó szanálásának legfontosabb és legköltésesebb lépése már megvalósult. 2009 májusában üzembe helyezték Szabadka Város szennyvíztisztítóját. Több mint 18 millió euróba került és a beruházást az EBRD Bank, az EU, Olaszország kormánya, Hollandia kormánya és Szabadka Város finanszírozta. Mióta a szennyvíztisztítót üzembe helyezték, a Palicsi-tóban több mint 90%-al csökkent a foszfor koncentráció, ami valóban nagy sikert jelent.

A PALICSI-TÓ METAMORFÓZISA 1900-2016

A 23. Palicsi Európai Filmfesztivál 9. EKO DOX – Ökológiai dokumentumfilmek programa látogatóinak lehetőségük nyílt megtekinteni „A Palicsi-tó metamorfózisa 1900-2016.” elnevezésű fotókiállítást, melyet a Szabadkai Szabadegyetem Regionális Aarhus Központja szervezett a Német Társaság a Nemzetközi Együttműködésért – GIZ támogatásával.

A hús kiállítási pannón a szerzők, Michell Rohmann és Nikola Tumbas, bemutatták a “Palicsi-tó múltját, jelenét és (jövőjét)” az elmúlt több mint egy évszázadban.

A folytatásban a “Palicsi-tó múltja, jelene és (reméljük) jövője” kiállítás egy részét mutatjuk be:

ZAGAĐENJE

Političari su doneli odluku i izrađena je studija da se pristupi čišćenju i remedijaciji mulja iz jezera Palić, a struka je insistirala da se prvo reše zagađivači jezera (npr. otpadne vode naselja Palić, kanali čije se vode bez tretmana ulivaju u jezero, tačkasti izvori zagađenja i dr.).

SZENNYEZÉS

Amányt a Palicsi-tó iszaptalanításának és helyreállításának megkezdéséhez, a szakma pedig ragaszkodott ahhoz, hogy előbb a tó szennyezőinek kérdését oldják meg (pl. Palics település szennyvize, a tóba kezelés nélkül beömlő kanálisok vize, pontszerű szennyezőforrások és egyéb).

OKRUGLI STO U ARHUS CENTRU KOJI JE SPREČIO IZGRADNJU BETONSKOG KOSTURA U PALIČKOM JEZERU

Gradski i pokrajinski političari su u proleće 2013. ponovo najavili početak izmujavanja Palića za šta su tada obezbedili 75 miliona dinara (oko 0,6 miliona eura). Po projektu Instituta “Jaroslav Černi” izračunato je da je za realizaciju izmujavanja jezera potrebno oko 10 miliona eura. Svakom Subotičaninu koji zna da računa, bilo je jasno kako će izgledati rezultat svega toga, ako se pokrene projekat sa samo 6% potrebnih sredstava i nejasnog finansiranja.

Na inicijativu Regionalnog Arhus centra Otvorenog univerziteta Subotica, u junu 2013. godine, desila se prekretnica. Održan je izuzetno posećen okrugli sto na ovu temu i žustra diskusija sa zaključkom, dovela je do toga da su, na svu sreću, tadašnji predstavnici pokrajinske i gradske vlasti odustali od ovog projekta.

Inače, grad bi danas imao još jedno ruglo, betonski kostur, ovog puta u jezeru.

USVAJANJE PLANA ZA UNAPREĐENJE EKOLOŠKOG STANJA PALIČKOG JEZERA I NJEGOVE OKOLINE U LOKALNOM PARLAMENTU

U julu 2014. godine u Skupštini grada Subotice jednoglasno je usvojen „Plan za unapređenje ekološkog stanja Paličkog jezera i njegove okoline“. Ovaj dokument je rezultat zajedničkog rada domaćih i stranih stručnjaka i po prvi put je razvijena strategija koja analizira problem jezera Palić iz svih uglova. Glavni cilj je ukloniti izvore zagađenja jezera na održiv i dugoročan način.

A PALICSI-TÓ ÉS KÖRNYÉKE KÖRNYEZETI ÁLLAPOTÁNAK FEJLESZTÉSÉRŐL SZÓLÓ TERV ELFOGADÁSA A HELYI PARLAMENTBEN

2014 júliusában, Szabadka Város képviselő-testülete egyhangúlag elfogadta „A Palicsi-tó és környéke környezeti állapotának fejlesztéséről szóló tervet“. Ez a dokumentum hazai és külföldi szakemberek közös munkájának eredménye és első alkalommal dolgoztak ki olyan stratégiát mely a Palicsi-tó problémáját minden szemszögből elemzi. A fő cél fenntartható módon és hosszú távon megszüntetni a tó szennyezési forrásait.

POTPISIVANJE SPORAZUMA SA KFW-OM O FINANSIRANJU SANACIJE JEZERA PALIĆ I LUDAŠ

Dosadašnji najveći uspeh za Suboticu i Palić u saradnji sa Nemačkom razvojnom bankom KfW dogodio se 27. novembra 2015. kada je potpisan sporazum o finansiranju svih predloženih mera iz „Plana za unapređenje ekološkog stanja Paličkog jezera i njegove okoline“. Sporazum su potpisali predstavnici: KfW, Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Republike Srbije, Grada Subotice, JKP „Vodovod i kanalizacija“ i JP „Palić-Ludaš“. Vrednost donacije Vlade Nemačke je 6,5 miliona eura.

Stručnjaci KfW-a su naglasili da su obišli i druge lokalne samouprave i ustanove u celom regionu sa potencijalnim projektima i zaključili da zaista ima puno problema u oblasti zaštite životne sredine. Međutim, Subotica je bila jedina sa pripremljenom strategijom ka rešavanju konkretnog problema. Uz to, dobra saradnja između gradske vlasti i stručnjaka, na kraju je uticalo da KfW izabere subotički projekat za sanaciju jezera Palić i Ludaš.